

OD RENESANSE DO MODERNE: MIRKO TOMASOVIĆ: MISCELLANEA. RASPRAVE, OGLEDI, ČLANCI

Vrijedne svaštice

Mirko Tomasović, ugledni komparatist, romanist i prevoditelj, u najnovijoj je knjizi okupio 23 znanstvena priloga, od kojih su dva ovom prigodom i prvi put objavljena, a ostali prethodno u časopisima i publikacijama u razdoblju od 2003. do 2012. *Miscellanea*, ili u hrvatskom prijevodu „svaštice“, u naslovu ukazuje ne samo na raznolikost uvrštenih tekstova nego, kako autor objašnjava u proslu, i na „stilsku varijabilnost, opuštenije retke pojedinih uradaka, [i] stanovitu ironiju, (ali i autoironiju).“ Takav djelomičan odmak od pravila znanstvenoga diskursa, o kojemu svjedoče i pojedini autobiografski elementi, uvedeni u skladu s obljetničkom prigodom knjige (75. obljetnica autorova života i gotovo 50. objavljivanja), ne umanjuje, dakako, znanstvenu utemeljenost i strogost uvrštenih priloga, u kojima je Tomasović obradio različite teme iz nekoliko područja svojega znanstvenog i prevoditeljskog rada.

Kao prva od tih tema može se izdvojiti hrvatski jezik, kojemu su posvećena tri teksta: *Tih pet krasnih riječi*, nastao u okviru *Rječnika Trećeg programa* Hrvatskoga radija, te prikazi prvoga rječnika hrvatskih sinonima u izdanju Ljudevita Gaja (1835), kao i nedavno objavljena francuskog priručnika za učenje hrvatskoga jezika u izdanju uglednoga nakladnika Assimil, dvaju vrijednih jezikoslovnih priloga koji do danas nisu privukli dostatnu pozornost hrvatske znanstvene i kulturne javnosti. U tim, ali i u ostalim raspravama u kojima dotiče jezičnu problematiku Tomasović naglašava cjelovitost, raznolikost i bogatstvo hrvatskoga jezika i jezične tradicije, pozivajući na podjednak tretman svih triju hrvatskih narječja umjesto isključiva privilegiranja štokavskoga kao osnovice jezičnoga standarda. Navedenim tezama koristi se i kao važnim dokazom kontinuiteta hrvatske

Izd. Ex libris, Zagreb, 2013.

književne tradicije, otkrivajući jezične poveznice između njezinih različitih vremenskih i prostornih segmenata, ali i suprotstavljajući se, slijedom prethodne knjige *Raspre i rasprave*, srpskome posvajanju ranonovovjekovne južnohrvatske književnosti na temelju navodnoga jezičnog jedinstva, tj. negiranja zasebne, hrvatske odrednice za njezin jezik.

Nešto drukčiju „obranu“ hrvatske književne baštine Tomasović iznosi u članku u kojemu opovrgava Krležine neutemeljene i ideološki obojene negativne prosudbe o Marku Maruliću i brojnim drugim hrvatskim ranonovovjekov-

nim piscima (uz iznimku Marina Držića). Upozoravajući da bi se Krležine teze trebale čitati tek kao „retorički gest“, kao protuteze im navodi niz poveznica i analogija s europskom književnošću, koje pokazuju u kolikoj su mjeri Marulićeva, kao i djela ostalih osporavanih autora, vrijedna i reprezentativna u hrvatskom i europskom kontekstu. Takva stajališta potkrepljuje i prikaz nedavno objavljena hrvatskoga prijevoda Marulićevih *Latinskih manjih djela* (sv. 2., 2011), još jednoga primjera njegova uspješnog spoja europske humanističke kulture i domoljubne tematike, kao i portreti dvojice znanstvenika – Ivana Slamniga i Rafa Bogišića – koji su odigrali važnu ulogu u revalorizaciji tzv. starije hrvatske književnosti u drugoj polovici 20. stoljeća i tako ostavili važno nasljeđe kasnijim naraštajima njezinih proučavatelja, uključujući Tomasovića.

Svoje zanimanje za kasnija razdoblja povijesti hrvatske književnosti autor je, pak, ovom prigodom potvrdio književnim portretima trojice književnika iz razdoblja esteticizma/moderne: Ante Tresića Pavičića, Milana Begovića i Mihovila Nikolića. Ukazujući na važnu ulogu koju su odigrali u uspostavi i razvoju hrvatskoga pjesničkog modernizma na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće (Tresić Pavičić, doduše, tek jednim dijelom opusa), Tomasović njihova pjesnička djela također povezuje s europskim kontekstom te poziva na njihovu dalju i temeljitiju znanstvenu prosudbu.

U zasebnu se skupinu naposljetku mogu svrstati prilozi posvećeni problematici recepcije, s posebnim naglaskom na njezinu traduktološki aspektu. Riječ je, s jedne strane, o prikazima i analizama nekoliko hrvatskih prijevoda odabranih klasika iz romanskih književnosti, koji tako ilustriraju autoreve romanističke inte-

rese, bilo da je riječ o njegovim vlastitim prevoditeljskim radovima (D. Alighieri, *Vita nova* [u koautorstvu s T. Maroevićem]; F. Petrarca, *Poezija*; T. Tasso, *Oslobodeni Jeruzalem*; L. V. de Camões, *Luzitanci*), bilo o onima drugih prevoditelja (F. Petrarca [niz prevoditelja, počevši od M. Marulića]; M. de Montaigne, *Eseji I–III*; *Dnevnik s puta po Italiji*, *Pisma* [V. Vinja]; prijevodni opus N. Milićevića). Ti prilozi nude važan uvid u Tomasovićeve prevoditeljska iskustva, ali i svjedoče o bogatstvu i dugotrajnosti hrvatske prevoditeljske tradicije. Na slične primjere uspješne književne razmjene u suprotnome smjeru ukazuju njegovi osvrti na inozemne prijevode hrvatskih djela u dvjema sredinama: talijanskoj (Držićev *Skup* [prev. S. Glavaš i R. Morabito] i Gundulićev *Osman* [osvrt na traduktološku analizu I. Grgić]) i angloameričkoj (hrvatska ranonovovjekovna lirika [J. Miletich] i antologija hrvatske književnosti [ur. H. R. Cooper]).

„Šarolikim“ (kako ga sâm naziva u proslu), no i dobro osmišljenim izborom tekstova Mirko Tomasović okupio je unutar korica knjige važne i raznovrsne podatke, spoznaje i zaključke, ustrajavajući pritom napose, kao i u dosadašnjem znanstvenom radu, na afirmaciji hrvatske književnosti i kulture u nacionalnome, kao i u inozemnome kontekstu. Obradivši nepoznate ili nedovoljno proučene istraživačke teme, kao i one koje su naizgled dobro poznate, ali su bile podvrgavane krivim tumačenjima i/ili zaslužuju dodatnu pozornost, bogat je znanstveno-stručni opus proširio jezikoslovnim, kao i novim poredbeno-povijesnim i traduktološkim raspravama, prožimajući ih mjestimice i autobiografskim iskustvima, te ujedno dao nov prilog istraživačkim područjima kroatistike, romanistike i komparatistike.

KRISTINA GRGIĆ